אמרי שמואל

תולדות

פניני תורה ומוסר מדרש והלכה
על פרשת השבוע

נערך ונילקט מתוך השיעור השבועי
מפי בנן של קדושים האדמו"ר
הרב **שמואל שמעון טולידאנו** שליט"א

יו"ל ע"י בית המדרש מוסדות התורה והחסד **"בית מאיר"**
ע"ש כ"ק מרן האדמו"ר הצדיק הגה"ק רבינו **מאיר אבוחצירא** זיע"א
אשדוד תשפ"ג

©
כל הזכויות שמורות
למכון להוצאת ספרים
שעל ידי מוסדות התורה והחסד
"בית מאיר"
ע"ש כ"ק מרן האדמו"ר הצדיק
הגה"ק רבינו **מאיר אבוחצירא** זיע"א
רחוב העצמאות 39
רובע הסיטי אשדוד
מייל : sisat2@gmail.com
לפרטים: 058-4150707

כל המעוניין להקדיש את החוברת להצלחה, לרפואה או לעלוי נישמת,

ניתן לפנות ל:058-4150707

. . . . . .

לקבלת החוברת

במייל או בוואצפ, ניתן לשלוח הודעה

במייל- sisat2@gmail.com | בווצאפ: 058-4150707

ואלה יעמדו
על הברכה

חוברת זו מוקדשת

לברכתם ולהצלחתם של

מיכאל ואורטל פרץ הי"ו

ולברכתם והצלחתם של ילדיהם

אגם, אביגיל, ונועם אלימלך הי"ו

שהקב"ה ימלא את כל מישאלות ליבם לטובה
ולברכה מתוך בריאות איתנה שפע ברכה
והצלחה בכל מעשה ידיהם, אמן.

תולדות תשפ"ג

אברהם הוליד את יצחק

"ואלה תולדות יצחק בן אברהם, אברהם הוליד את יצחק" (כה יט) ושואלים רז"ל (תנחומא תולדות א) לכאורה הייתה התורה צריכה לומר רק 'אלה תולדות יצחק בן אברהם', ומפני מה חזרה ואמרה 'אברהם הוליד את יצחק'?

אלא מבאר המדרש שליצני אותו הדור היו מדברים לשון הרע על אברהם אבינו ועל שרה אמנו, והיו אומרים מאבימלך נתעברה שרה, שהרי כמה שנים שהתה עם אברהם ולא נתעברה, ולכן עשה הקב"ה קלסתר פניו של יצחק בדיוק כמו של אברהם, שכל מי שהיה רואה את יצחק היה אומר יצחק הוא הבן של אברהם, ולכן התורה אומרת (כה יט) 'ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק', שכל מי שרואה את יצחק היה אומר שאברהם הוליד את יצחק.

אברהם אבינו הבע זיקנה

ואומר המדרש (בראשית רבה סה ט) על הפסוק (בראשית כד א) "ואברהם זקן בא בימים וה' ברך את אברהם בכל" שאברהם תבע זיקנה מהקב"ה, שעד אותו היום לא היה הבדל חיצוני בגוף האדם כשהיה מזדקן, והוא ביקש זאת משום שבני אדם לא היו מבדילים בינו לבין יצחק שהיו שניהם דומים בדיוק אחד לשני, ולכן אמר אברהם - רבש"ע, אין אדם יכול להבדיל בין אב לבנו, אמר הקב"ה לאברהם אבינו - אברהם, יפה אמרת, חייך ממך אני מתחיל, שנאמר (בראשית כד א) 'ואברהם זקן בא בימים וה' ברך את אברהם בכל'.

כשושנה בן החוחים

"ויהי יצחק בן ארבעים שנה, בקחתו את רבקה בת בתואל הארמי מפדן ארם, אחות לבן הארמי לו לאשה" (כה כ) ומנהג העולם שאדם שאבותיו היו מפורסמים בצדקותם ובקדושתם, בכל פעם שמזכירים אותו מזכירים גם את אבותיו שהיו צדיקים, אבל לעומת זאת אדם שאבותיו היו רשעים אבל הבן לא הולך בדרך אבותיו אלא הוא צדיק, כשמזכירים את הבן לא מזכירים שאבותיו היו רשעים כי גנאי

הוא לו.

ואם כן צריכים אנו להבין מדוע כשהתורה מזכירה את רבקה אמנו שהייתה צדקת גדולה, מזכירה גם כן את אבותיה הרשעים כמ"ש בת בתואל הארמי וכו' ואחות לבן הארמי וכו', הרי גנאי הוא עבורה?

אלא אומר המדרש (ב"ר סג ד), שעל רבקה אמנו נאמר (שיר השירים ב ב) "כשושנה בן החוחים", שאף על פי שאביה היה רמאי ואחיה היה רמאי היא נשארה בצדקותה ולא למדה ממעשיהם הרעים, ולכן כשהתורה מזכירה את רבקה מזכירה גם את אביה ואחיה כדי לשבחה, וכדי ללמדנו את גודל מעלתה שאע"פ שאביה ואחיה היו רמאים ומטבע העולם הייתה צריכה ללמוד ממעשיהם, בכל זאת רבקה אמנו לא הייתה מושפעת מהם כלל ולא למדה ממעשיהם הרעים אלא נשארה בצדקותה.

הקב"ה מתאווה לתפילתן של צדיקים

"ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו, כי עקרה היא" (כה כא) אומר חז"ל (יבמות סד א) שכל האבות והאימהות היו עקרים, והוא משום שהקב"ה מתאווה לתפילתן של צדיקים, ואומר הנועם אלימלך שהקב"ה מתאווה לתפילתן של צדיקים, מכיוון שעל ידי התפילה של הצדיק הקב"ה מוריד ישועה לכלל ישראל, וגם למי שעל פי מעשיו לא היה ראוי שתפילתו תתקבל, אבל בכח תפילת הצדיק כשהקב"ה מוריד ישועה לעולם להושיע את הצדיק, הוא כבר מושיע גם את כלל ישראל.

וכמו שכתוב בפסוק בתהלים (קמה, יט) "רצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע ויושיעם", שפתח בלשון יחיד וסיים בלשון רבים, כי בכח תפילה של צדיק יחיד הקב"ה מושיע את כל מי שצריך ישועה, ולכן כדי שגם אם יש יהודי שלא זכה להיפקד בזרש"ק, ועל פי מעשיו אין לו זכויות שהקב"ה יושיע אותו מעל הטבע, הקב"ה מביא את הצדיק למצב כזה שהוא יהיה עקר על מנת שהוא יתפלל, ובכח תפילת הצדיק הקב"ה מושיע כל מי שצריך ישועה באותו ענין.

משל למה הדבר דומה, לעיירה שלא היה בה באר של מים והיו צריכים

להביא מים ממקום רחוק מאוד, ובני העיירה היו עניים ולא היה להם כסף לחפור באדמה כדי למצוא באר של מים, אבל היה עשיר אחד בעיירה שהיה שולח את המשרת שלו שילך להביא מים ממקום רחוק וכך לעשיר לא היו חסרים מים, מה עשו בני העיירה? חסמו את הדרך שלא יוכל המשרת של העשיר לעבור, וכשראה העשיר שהמשרת שלו לא יכול לעבור כדי להביא לו מים, ציווה העשיר על משרתיו לחפור באדמה של העיירה, עד שמצא באר מים וכך היו מים לכל העיירה.

ברכה מלב רע נהפכת לקללה

אומר רבינו האור החיים הקדוש, דע לך שרבקה בתחילה לא הייתה עקרה, אלא נעשתה עקרה בגלל אותה ברכה שבירך אותה לבן אחיה, שבשעה שאליעזר בא לקחת את רבקה ליצחק אבינו בירך אותה לבן, ואמר לה (כד ס) 'אחותנו את היי לאלפי רבבה', אבל בירך אותה רק בפה ובלבו התכוון לבן לקללה, ומכיוון שהכל הולך אחרי הלב נהפכה הברכה לקללה ונעשתה רבקה עקרה.

אומרת הגמרא במסכת פסחים (קיג ב) שלושה הקב"ה שונאן, ואחד מהשלושה הוא המדבר אחד בפה ואחד בלב.

לכן צריך להתרחק מאוד מבני אדם שהפה והלב שלהם לא שווין כי הברכה שלהם נהפכת לקללה, ואם בירך אותך אדם ואתה יודע שהברכה לא הייתה מהלב אלא רק כלפי חוץ, לך אצל צדיק כמו שעשתה רבקה, שאחיה לבן בירך אותה אבל בלב התכוון לקלל ונעשתה עקרה, והלכה אצל הצדיק שהוא יצחק שהתפלל עליה ונפקדה בבנים.

וכן אנו רואים בתורה שבלעם הרשע בא לקלל את עם ישראל, והקב"ה שלח מלאך והיה הופך לו את הקללות לברכות, אבל אמרו חז"ל (סנהדרין קה ב) שכל אותם ברכות שבירך בלעם את ישראל חזרו להיות קללות, כי בלב התכוון לקלל ולא לברך ועיקר הברכה תלויה בלב.

כמה גדולה זכות אבות

אומרת הגמרא (יבמות סד א) שיצחק היה עומד בקרן זווית ומתפלל, ורבקה הייתה עומדת בקרן זווית ומתפללת, ואומרת לנו התורה (בראשית כה כא) 'ויעתר לו ה", ולכאורה היה צריך לכתוב ויעתר להם ה' כי שניהם התפללו, אלא אומר רש"י (שם) ויעתר לו ה', לו ולא לה שה' שמע את תפילתו של יצחק ולא את תפילתה של רבקה.

ויש להבין, הרי בדרך כלל הקב"ה מקבל את התפילה של האישה לפני האיש, והוא משתי סיבות, הסיבה הראשונה לפי שהדמעות מצויות אצל האישה יותר מאשר אצל האיש, ותפילה עם דמעות יותר מתקבלת בשמים וכמו שהגמרא במסכת בבא מציעא (נט א) אומרת "אע"פ ששערי תפלה ננעלו שערי דמעות לא ננעלו שנאמר (תהילים לט יג) 'שמעה תפלתי ה' ושוועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש'".

וכן רואים בפסוק (כט יז) 'ועיני לאה רכות', שנשרו ריסי עיניה מרוב דמעות, כי הבריות היו אומרות שני בנים לרבקה יעקב ועשיו ושתי בנות ללבן רחל ולאה, הגדול לגדולה והקטן לקטנה, והייתה לאה יושבת על אם הדרך, ושואלת מה מעשיו של הגדול? א"ל רשע, והייתה בוכה שלא תיפול בחלקו של רשע עד שריסי עיניה נשרו, ובכח שבכתה לא רק שלא התחתנה עם עשיו אלא התחתנה עם יעקב לפני רחל, כי גם אם הדלת נעולה מים יכולים להיכנס מתחת לדלת וזהו כח הדמעות.

והסיבה השנייה, מכיוון שהאישה נמצאת בבית, וכשעני בא היא נותנת לו לאכול אבל האיש נותן מטבע צדקה לעני והאישה מקרבת את ההנאה לעני יותר מהאיש לכן ה' מקבל את התפילה שלה לפני האיש.

הגמרא במסכת תענית (כג א) מספרת על אבא חלקיה, שהיה יהודי צדיק וחסיד והיה הנכד של חוני המעגל, ובכל פעם שהייתה בצורת ולא ירדו גשמים, חכמים היו באים אצלו ומבקשים ממנו שיתפלל שירד גשם ומיד היה יורד גשם.

פעם הייתה בצורת ולא ירד גשם, ובאו חכמים לאבא חלקיה והיה אבא חלקיה חורש את האדמה שהיה פועל

אצל בעל הבית, ואמרו לו שלום ולא ענה להם כי היה פועל ובסוף היום ענה להם שלום, ואמר להם אל תחשדו אותי שלא עניתי לכם שלום כי הייתי פועל אצל בעל הבית, ואם היית עוצר להגיד לכם שלום הייתי גוזל את בעל הבית, והלכו חכמים אחריו והלך אבא חלקיה לבית, ואמר לאשתו אני חושב שחכמים רוצים שנתפלל שירד גשם, לכן בואי נעלה לגג ונתפלל לפני שחכמים יבואו, וכך ירד גשם לפני שיבואו וכך הם לא ידעו שבזכותנו ירד הגשם, והתפללו, וראו חכמים שבתחילה מעל ראשה של אשתו של אבא חלקיה התמלאו כל השמים בעננים שחורים והתחיל לרדת גשם, אמרו חכמים לאבא חלקיה מהי הזכות שבזכותה הקב"ה קיבל קודם את התפילה של אשתך? אמר להם כי המעלה שלה יותר גדולה משלי מכיוון שהדמעות מצויות בתפילתה, ועוד, שאני נותן לעני מטבע של כסף והיא נותנת לו אוכל ומקרבת לו את ההנאה.

הגמרא מספרת כתובות (סז ב) על מר עוקבא שבכל יום היה רגיל לתת צדקה לעני, והיה מניח את הצדקה מתחת לדלת של העני והיה הולך לבית המדרש וכך היה נוהג בכל יום, יום אחד התאחר מר עוקבא לבוא לבית המדרש, אמרה לו אשתו גם אני רוצה לבוא אתך לתת צדקה לעני והניחו את הצדקה מתחת לדלת של העני, ובדיוק באותו יום העני אמר אני חייב לדעת מי נותן לי את הצדקה, ועמד וחיכה שהכסף יצלצל ברצפה ומיד פתח העני את הדלת והתחיל לרדוף אחרי מר עוקבא, ומר עוקבא ואשתו כיסו את פניהם כדי שהעני לא יראה אותם כי רצו לתת מתן בסתר, והעני המשיך לרדוף אחריהם עד שראו תנור דולק, אמר מר עוקבא לאשתו בואי נכנס לתוך התנור כי מוטב לאדם לזרוק עצמו לכבשן האש ולא ילבין פני חברו ברבים, ונכנסו מר עוקבא ואשתו לתוך התנור. והגמרא אומרת שמר עוקבא נשרפו כפות רגליו מהחום של התנור ואשתו של מר עוקבא לא נשרפו כפות רגליה, והגמרא אומרת שהוא משום שהיא הייתה נותנת אוכל לעני ומקרבת לו את ההנאה, אבל מר עוקבא היה נותן רק כסף והעני היה צריך לטרוח כדי לקנות

אוכל, לכן המעלה שלה הייתה יותר משלו.

ואם כן אנו רואים שהקב"ה בדרך כלל עושה ניסים בזכות האישה, אם כן מפני מה הקב"ה קיבל את התפילה של יצחק ולא של רבקה, הרי גם רבקה הייתה צדקת גדולה והייתה נותנת אוכל לעניים?

והסיבה היא משום שאינה דומה תפילה של צדיק בן צדיק לתפילה של צדיק בן רשע, יצחק היה צדיק בן צדיק ורבקה הייתה צדקת בת רשע בת בתואל הארמי הרשע, ולכן אפילו שהייתה צדקת הקב"ה קיבל את התפילה שלו ולא שלה.

ובא רש"י ואומר, שאע"פ שבדרך כלל ה' שומע לתפילתה של האישה לפני האיש, כאן ה' שמע לתפילה של יצחק ולא של רבקה, כי אינה דומה תפילתו של צדיק בן צדיק לתפילה של צדיק בן רשע.

ואומרת לנו התורה (כה כא) 'ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו כי עקרה היא, ויעתר לו ה' ותהר רבקה אשתו', ואומר רש"י ויעתר שהרבה והפציר בתפילה, יצחק אבינו התפלל שהקב"ה יפקוד את רבקה אשתו בזרע של קיימא.

ושואל הרב הנתיבות שלום, הרי כל מילה בתורה יש בה לימוד גדול, וכאן לכאורה צריכים אנו להבין למה אמרה התורה שיצחק התפלל דווקא בלשון "ויעתר"?

תפילה של צדיק הופכת את מידת הדין למידת הרחמים

אלא אומר חז"ל (סוכה יד א) ויעתר לשון עתר שהוא כלי שמהפך את התבואה, כדי שהשכבה התחתונה לא תירקב מרוב לחות והעליונה לא תתייבש. העתר מרים את מה שלמטה למעלה, ומה שלמעלה הוא מצפין ומשמר למטה, וחז"ל אומרים מה עתר זה, מהפך את התבואה - כך תפילתם של צדיקים, מהפכת מידת דין למידת רחמים.

ואומר המהר"ל שתפילתם של צדיקים מהפכת מידת דין למידת הרחמים מפני שהם בראו בתוכם מהפך. הם עצמם נהיו מדין לרחמים, כי האדם הצדיק תמיד מצדיק עליו את הדין. והתפילה - כל עניינה הוא

מיתוק גזירות והיפוך דינים.

ויעתר לשון התירה

ועוד תירוץ אומר הרב הנתיבות שלום, שרשב"י בזוהר הקדוש (תולדות קלז א) אומר, ויעתר ויחתר, שיצחק חתר חתירה שה' יקבל את תפילתו, שיצחק התפלל את תפילתו וחתר חתירה למעלה שהקב"ה יפקוד את רבקה בבנים, ואל תיקרא ויעתר לו אלא ויחתר לו, שהקב"ה גם חתר חתירה לקבל את תפילתו של יצחק ותהר רבקה אישתו, שיצחק אבינו מתפלל מלמטה והקב"ה מסייע לו מלמעלה.

וכן אומר המדרש (בראשית רבה פס"ג) ויעתר ויחתר, שכן בערביא קוראים לחתירתא עתירתא.

ואומר המדרש, משל לבן של מלך שנלקח בשבי והיה נמצא בחדר סגור, והיה בנו של המלך חותר חתירה מבפנים כדי לעשות פתח, והיה המלך גם כן חותר חתירה מבחוץ כדי לסייע לבנו לפתוח את הפתח, כך יצחק אבינו היה חותר מלמטה והקב"ה היה חותר מלמעלה שתפילתו תתקבל.

כך לפעמים כשמידת הדין מקטרגת קשה לפעול בדרך של תפילה רגילה כי השטן מקטרג, לכן בא יצחק אבינו וגילה לנו שגם בשעה שהשטן מקטרג יש דרך שהשטן לא רואה אותה וזו דרך חתירה.

ואומר המדרש, שהשטן היה לו פתח לקטרג על יצחק ורבקה, שידע שעתיד לצאת מהם עשו שיהיה רשע גדול, והוא וכל זרעו אחריו יהיו רשעים, ולכן השטן היה מקטרג ואומר לקב"ה - ריבונו של עולם, אל תפקוד את רבקה בבנים כי עתיד לצאת ממנה עשיו הרשע.

ולכן אמרה התורה דווקא לשון ויעתר, כי יצחק אבינו היה צריך להתפלל בדרך של חתירה כדי שהשטן לא יוכל לקטרג עליו ולמנוע ממנו את קבלת התפילה.

ואיך זוכים שהתפילה תהיה חתירה? על ידי שמתפלל בכל כוחו ויכניע את ליבו ביותר לפני הקב"ה, כניעה מוחלטת והבנה שאין כח שבידו לסייע לו בלעדי הבורא.

וכך יצחק אבינו הרבה והפציר

בתפילה והכניע את עצמו לפני הקב"ה, ולכן גם שעל פי הטבע רבקה הייתה עקרה, וגם שהשטן היה מקטרג על רבקה שה' לא יתן לה בן, בכל זאת הצליח יצחק אבינו שתפילתו תתקבל לפני הקב"ה, וכל זה בזכות שהוא חתר חתירה לפני הקב"ה.

ובכל התנ"ך מצאנו רק בשני מקומות את המילה ויעתר שזו לשון תפילה, במקום אחד בפרשה שלנו ובמקום השני אצל מנשה בנו של חזקיה המלך, שגם שם כתוב (דברי הימים ב לג יג) ויעתר לו ה'.

רש"י אומר - ויעתר יצחק לה', הרבה והפציר בתפילה. הרבה, שהתפלל הרבה פעמים, והפציר, שהתפלל מעומק הלב. ויש כח לתפילה לשנות את הטבע, ואע"פ שרבקה הייתה עקרה ולא היה לה רחם, בכח התפילה שהתפלל הרבה תפילות והפציר בתפילה שהתפלל מעומק הלב, ה' שמע את תפילתו.

ואומרים חז"ל שיצחק התפלל חמש מאות וחמש עשרה תפילות, ואומר הבעש"ט שבשמם של יצחק ורבקה רמוז מנין התפילות, יצחק גימטרייה מאתיים ושמונה, ורבקה גימטרייה שלוש מאות ושבע, וביחד חמש מאות וחמש עשרה שיצחק ורבקה התפללו חמש מאות וחמש עשרה תפילות.

וכן משה רבנו התפלל חמש מאות וחמש עשרה תפילות, שהמילה 'ואתחנן' היא בגימטרייה חמש מאות וחמש עשרה, שמשה רבינו התפלל חמש מאות וחמש עשרה תפילות להיכנס לארץ ישראל.

חז"ל מספרים (ילקו"ש מלכים ב' כא') על מנשה המלך שהיה בנו של חזקיהו המלך, שהיה רשע גדול ועבר על כל העבירות הכי חמורות שיש בתורה, ועבד לכל סוגי העבודה זרה והעמיד צלם בהיכל, עד שיום אחד בא מלך אשור ולקח את מנשה בשבי, והכניס את מנשה לתוך סיר גדול של נחושת והניח את הסיר על גבי האש, וכך היה מנשה מתייסר והיה מתפלל לכל סוגי העבודה זרה ולא נענה, עד שאמר - כשהייתי ילד קטן אבא שלי לימד אותי פסוק (דברים ד ל) "בצר לך ומצאוך כל הרעות האלו ושבת עד ה' אלוקיך ושמעת בקולו", שהייתי ילד קטן אבא לימד אותי שאם יהודי

בצרה שיפנה לקב"ה וישוב בתשובה וה' יציל אותו, ואמר מנשה - ריבונו של עולם, אם אתה קיים בעולם שמע את התפילה שלי ותציל אותי, ואם אינך מציל אותי הרי שאתה כמו כל האחרים [רח"ל], ובאותה שעה המלאכים בשמים חסמו את כל השערים כדי שהקב"ה לא יקבל את התפילה של מנשה, ואמרו המלאכים לקב"ה - ריבונו של עולם, רשע זה כמה הכעיס אותך ואתה רוצה לקבל את תפילתו? אמר הקב"ה - אם אני לא אענה לתפילה של מנשה אני נועל דלת בפני בעלי תשובה, שכל יהודי שנפל בעבירות יגיד למה אני אחזור בתשובה, הרי בלאו הכי הקב"ה לא יקבל אותי בחזרה, לכן הקב"ה חתר חתירה מתחת כיסא הכבוד וקיבל את תפילתו של מנשה, והקב"ה עשה לו נס והרים את הסיר שהיה על גבי האש שבו היה מנשה והחזיר אותו בדרך נס לירושלים.

והגמרא במסכת סנהדרין (קג א) אומרת "א"ר יוחנן משום רשב"י מאי דכתיב (דברי הימים ב, לג, יג) 'וישמע אליו ויחתר לו', ויעתר לו מיבעי ליה? מלמד שעשה לו הקב"ה כמין מחתרת ברקיע כדי לקבלו בתשובה מפני מדת הדין", ופירש רש"י - מידת הדין הייתה מעכבת שלא להקביל פני מנשה בתשובה, ועשה הקב"ה מחתרת ברקיע ופשט ידו וקיבלו בלא ידיעת מידת הדין.

רואים אנו שהפסוק משתמש אצל מנשה דוקא בלשון "ויעתר לו", כי מנשה על פי הטבע לא היה זוכה שתפילתו תתקבל בשמים כי המלאכים קטרגו עליו וסגרו את כל שערי השמים, אבל בזכות שהתפלל מעומק ליבו והכניע את עצמו כניעה מוחלטת, והבין שאין כח שבידו לסייע לו בלעדי הבורא התקבלה תפילתו, וכך כתוב בפסוק (דברי הימים ב לג יג) "וייכנע מאוד מלפני אלוקי אבותיו ויעתר לו".

שני גוים בבטנך

כתוב בפסוק (כה, כב) "ויתרוצצו הבנים בקרבה, ותאמר אם כן למה זה אנוכי, ותלך לדרוש את ה" ואומר המדרש (ב"ר סג ו), שרבקה אמנו לא ידעה שיש לה שני בנים, וכשהייתה עוברת ליד בית ע"ז היה

העובר מפרכס לצאת, וכשהייתה עוברת ליד בית מדרש היה העובר מפרכס לצאת, ולא הבינה איך זה שהעובר רוצה לצאת גם ליד בית המדרש וגם ליד בית של עבודה זרה, והלכה לישיבה של שם ועבר ונאמר לה - דעי לך שיש שני גויים בבטנך ושני לאומים ממעייך ייפרדו, ואומר המדרש (הובא ברש"י בראשית כה כב) שיעקב ועשיו במעי אימם היו מריבים בנחלת שני עולמות עולם הזה ועולם הבא, עד שהסכימו לעשות חלוקה ביניהם, יעקב אמר אני נוטל עולם הבא ועשיו אמר אני נוטל עולם הזה.

לא להיות ליד רשע

ושואל רבי יששכר דב מבעלז, הרי חז"ל אמרו בגמרא (נדה ל ב) שבזמן שהתינוק במעי אמו, נר דלוק על ראשו ומלאך מלמדו כל התורה כולה ורואה מתחילת העולם ועד סופו, וכשיוצא לאוויר העולם נותן לו המלאך מכה על פיו ומשכחו כל התורה שלמד, ושואל רבי יששכר דב מבעלז, עשיו מובן למה היה מפרכס לצאת כי רצה לעבוד ע"ז, אבל יעקב למה רצה לצאת הרי מלאך מלמדו תורה? אלא משום שאמר יעקב אני מוותר אפילו על לימוד תורה מפי מלאך, ובלבד שאני לא רוצה להיות ליד עשיו הרשע, רואים כמה אדם צריך להתרחק מן הרשעים, מכיוון שכשאדם נמצא קרוב לרשע הוא נידבק ממנו, כמ"ש (משלי יג, כ) "הולך את חכמים יחכם ורעה כסילים ירוע".

וכמו שמי שנכנס לחנות של בשמים נדבק בו ריח של בשמים, ומי שנכנס לבורסקי שהוא מפעל לעיבוד עורות שיש שם ריח רע נדבק בו ריח רע, כך אדם שהולך לצדיקים נדבק בו ריח של קדושה ריח של גן עדן, וכשנמצא ליד רשעים חלילה להיפך.

הבן איש חי מספר שהיה יהודי אחד שכל הזמן היה שמח, ויום אחד בא לרב וא"ל יש לי עצבות, והבין הבן איש חי שהתחבר לאדם עצוב ונדבק מהעצבות שלו, ואמר לו - לך ותהיה ליד אנשים שמחים וראה שתחזור אליך השמחה, והדברים האלו מושפעים על האדם מהסביבה שלו,

לכן כל הזמן צריך להידבק באנשים טובים ובצדיקים.

כתוב בפסוק (כה כז) ויגדלו הנערים ויהי עשיו איש יודע צייד איש שדה ויעקב איש תם יושב אהלים אומר הרב הבן איש חי, שעשיו היו לו שתי תכונות רעות ומהם התדרדר לכל המידות הרעות, המידה הראשונה היא שהיה משקר ומרמה, כמ"ש 'ויהי עשיו איש יודע ציד' שהיה צד ומרמה בפיו, ו'איש שדה' שהיה אדם בטל ולא היה עליו עול ומהבטלה התדרדר לכל המידות הרעות, ולעומת זאת 'ויעקב איש תם יושב אהלים', יעקב היו לו שתי מידות טובות שמהם זכה לכל המעלות, הדבר הראשון הוא מידת האמת, והדבר השני שלא היה יושב בטל אלא היה מנצל כל רגע לעבודת השם.

עשיו היה מראה עצמו כאילו הוא צדיק

ואומרת לנו התורה "ויאהב יצחק את עשיו כי צייד בפיו ורבקה אוהבת את יעקב", ואומרים רבותינו ז"ל (הובא ברש"י בראשית כה כז) שהיה צד ומרמה את יצחק אביו בפיו, שעשיו היה רשע גדול אבל כשהיה בא לפני יצחק היה מראה את עצמו כצדיק וחסיד, והיה שואל את יצחק - אבא איך מעשרים את המלח ואיך מעשרים את התבן? שהמלח פטור ממעשר כי כל הבא מהים פטור ממעשר, ותבן פטור ממעשר כי הוא מאכל בהמה, ועשיו היה עושה עצמו כחסיד שגם את המלח וגם את התבן היה רוצה לעשר, אבל רבקה הייתה יודעת את האמת שיעקב הוא הצדיק ועשיו הוא הרשע, ולכן (בראשית כה כח) 'ורבקה אוהבת את יעקב'.

ואומר המדרש משל למה הדבר דומה לאדם שלא הכירוהו והיה רמאי גדול, שלקח יהלום יקר מאוד ונכנס לעיר ואמר - רבותי, מצאתי יהלום יקר מי ששייך לו היהלום יבוא וייטול, והיה מכריז בקול גדול, ויצאו כל בני אותה מדינה ואמרו אחד לשני - ראה איזה אדם טוב הוא ראה איזה אדם ישר, היה יכול לקחת בשקט את היהלום והיה הולך לו לדרכו, מיד אמרו רוצים אנו שתהיה המושל של העיר אתה אדם כל כך ישר, ואחרי שמינו אותו להיות המושל של העיר

קם והרג את כל התושבים, והחריב את כל אותה העיר וגנב את כל רכושה.

הצבועים הם הרשעים הכי גדולים

סיפר הרב הקדוש רבי חיים פלאג'י שהיה מעשה בזמנו בטורקיה, שגנבו אוצר יקר מאוד מחדר האוצרות של מלך טורקיה והגויים העלילו את הגניבה על הרב של היהודים, והעמידו את הרב למשפט וגזרו את דינו להוציא אותו להורג בכיכר העיר, וכשבאו לקחת את הרב כדי להוציאו להורג, אמר שר האוצר אני רוצה בעצמי להוביל את הרב של היהודים שגנב מהמלך, ובדרך שהיה שר האוצר מוביל את הרב ראה על האדמה שיירה של נמלים, ואמר שר האוצר בוא נעשה עיקוף ללכת בדרך אחרת, כדי שלא נדרוך על הנמלים מכיוון שאני חס על הנמלים לא להרוג אותם, וכשהגיע הרגע שבאו להוציא את הרב להורג שאלו אותו - מה הבקשה האחרונה שלך? אמר להם הרב - עכשיו אני יודע מי גנב למלך את האוצר ואני מוכן לגלות רק למלך בעצמו, וכשבא המלך אמר הרב - אדוני המלך, מי שגנב את האוצרות זה שר האוצר תשלח עכשיו לחפש בבית שלו ותמצא את האוצר, ומיד שלח המלך שיחפשו בבית של שר האוצר ומצאו את האוצר, ובמקום להוציא את הרב להורג הוציאו את שר האוצר להורג.

ושאל המלך את הרב - איך ידעת ששר האוצר הוא הגנב? אמר הרב למלך - כשראיתי את ההתנהגות של שר האוצר עם הנמלים מיד הבנתי שהוא הגנב, כי התורה מלמדת אותנו שמי שמראה את עצמו יותר מידי צדיק סימן שהוא רשע גדול, וכמו עשיו הרשע שהיה מראה את עצמו לפני יצחק שהוא יותר מידי צדיק, וכך הבנתי ששר האוצר הוא הגנב.

כיבוד אב של עשיו

ויש להבין מפני מה טרח עשיו כל כך להסתיר מיצחק אביו שהוא רשע גדול? אלא אומרים חז"ל, שאע"פ שמעשיו של עשיו היו מקולקלים מאוד, והיה עובר על כל העבירות החמורות ביותר, מצוה אחת היה זהיר בה ביותר והיא מצות כיבוד

אב, וידע עשיו שאם יצחק אביו ידע שהוא רשע הוא יצטער, ולכן עשה הכל כדי שיצחק יחשוב שהוא צדיק, וכך אנו רואים שאחרי שיעקב לקח את הברכות לעשיו, עשיו אמר בליבו (כז, מא) 'יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה את יעקב אחי', עשיו רצה להרוג את יעקב אבל אמר בליבו אם אני אהרוג עכשיו את יעקב אני אגרום צער ליצחק אבא, ולכן אני אמתין עד שאבא ימות ואז אני אהרוג את יעקב.

והמדרש מספר, שכשהיה עשיו משרת את יצחק היה לובש את בגדי החמודות, הבגדים שתפר הקב"ה לאדם הראשון ולחוה אשתו כמו שכתוב (ג, כא) "ויעש ה' אלוקים להם כותנות עור וילבישם".

ואומר המדרש (ב"ר סה, טז) אמר נשיא ישראל רבן שמעון בן גמליאל, כל ימי הייתי מכבד את אבי ולא הגעתי לחלק אפילו מעט ממה שכיבד עשו את אביו! כי אני בשעה שהייתי נותן לו לאכול הייתי לובש הבגדים הישנים ביותר כדי שלא ללכלך את בגדי, וכשאני יוצא לשוק אני לובש בגדים נאים, ואילו לעשו הייתה מעלה זו כי כשבא לשרת את אביו היה לובש את בגדי החמודות בגדי המלכות שהיו לו, שאמר עשו אין כבוד לאביו לשרתו בבגדים פשוטים אלא בבגדי מלכים, ללמדך איך עשו הקפיד מאוד לכבד את אביו, עד שנשיא ישראל רשב"ג העיד על עצמו שלא הגיע אפילו במעט לאותו כיבוד גדול שהיה עשו מכבד את אביו.

ונקראו בגדים אלו בגדי החמודות משום שעשיו חמד אותם מנמרוד, ומי שלבש את בגדי החמודות היה לו כח לשלוט על כל החיות והבהמות.

וקבלה ביד חז"ל שבאותו היום, רצח עשו את נמרוד, וכמו שאמרו במדרש: שנמרוד היה גיבור גדול, והיה נמרוד לובש את בגדי החמודות הבגדים שהקב"ה תפר לאדם הראשון והיה שולט על כל בעלי החיים, ופעם אחת הלך עשו לצוד חיות ועופות, מצאו נמרוד ואמר לו: למה אתה צד ביער שלי? בוא והלחם אתי, וקבעו זמן להילחם זה בזה, הלך עשו והתייעץ עם יעקב איך לנצח את נמרוד, אמר לו יעקב: כל זמן שנמרוד לובש את בגדיו החמודות של אדם הראשון לא תוכל עליו, אלא אמור לו, שיסירם

מעליו תחילה, ואח"כ תלחם עמו, וכן עשה, וכשפשט נמרוד את בגדיו, קפץ עשו ולבשם במרמה, וקם והרג את נמרוד, ולפיכך היה עשו עייף, כמו שנאמר (ירמיה ד, לא) "כי עייפה נפשי להורגים", ולכן ויבוא עשיו מן השדה והוא עייף.

בפטירת אברהם כפר עשיו בקב"ה

"ויזד יעקב נזיד, ויבא עשו מן השדה והוא עייף" (כה כט) וכשבא עשיו מן השדה והוא עייף מצא את יעקב מבשל עדשים, שאל עשיו את יעקב למה אתה מבשל עדשים, כי עדשים הוא מאכל של אבלים שנהגו לבשל לאבלים מאכל עגול לרמוז שדור הולך ודור בא, ושאל עשיו את יעקב מי נפטר? אמר לו - היום נפטר סבא אברהם, אמר עשיו - אם אברהם שהיה צדיק כל כך גדול מת, סימן שאין בורא עולם ואין עולם הבא ועמד וכפר בכל, ואמר עשיו ליעקב - (כה ל) "הלעיטני נא מן האדום האדום הזה כי עייף אנוכי", אמר לו יעקב "מיכרה כיום את בכורתך לי", אמר לו עשיו "הנה אנוכי הולך למות ולמה זה לי בכורה".

שואל החפץ חיים, כתוב בגמרא שאם בא על אדם יצר הרע להכשיל אותו בדבר עבירה, יזכיר לו יום המוות וינצל מן היצר הרע, ואיך כאן עשיו עשה בדיוק להיפך שהוא מזכיר את יום המוות והוא מבזה את המצוות?

אלא אומר רבינו החפץ חיים, מי שמאמין בחיי העולם הבא ויודע שרק כאן בעולם הזה אפשר לקיים מצוות, ברגע שנזכר ביום המוות מיד חוזר בתשובה ורץ לקיים מצוות, אבל מי שכופר בעולם הבא וכל חייו הם רק העולם הזה, ברגע שנזכר ביום המוות הוא רץ לעשות עוד תאוות, כי אומר עוד מעט אני הולך למות ולא הספקתי לעשות את כל התאוות.

והצדיק שיודע שהזמן בעולם הזה הוא יקר מאוד, לכן הוא כל הזמן מנצל את הזמן למצוות ולמעשים טובים, ובשעה שבא יצר הרע להכניס בו תאוות ולעבור עבירות מיד הוא מזכיר לו את יום המוות, ומזכיר לו דע לך אתה לא לנצח בעולם הזה אלא לזמן מוגבל, ולכן תנצל את החיים שלך לדברים מועילים ונצחיים, ולא להנאות של רגע אחד.

אבל הרשע שעיקר חייו הם בעולם הזה, וכל היום רודף אחרי התאוות שלו עוד תאווה ועוד תאווה, עוד הנאה ועוד הנאה ולעולם הוא לא ישבע מהתאוות, וכמו שאמרו חז"ל בקהלת רבה (א, יג) אין אדם מת וחצי תאוותו בידו, בשעה שהרשע נזכר שעוד מעט הוא עומד למות, מיד הוא רודף להשיג עוד תאוות.

ואומר המדרש שזה היה ההבדל בין יעקב אבינו לעשיו הרשע, שיעקב היה צדיק והאמין בחיי הנצח בחיי העולם הבא, ולכן יעקב ניצל את כל חייו ללימוד תורה ולדברים רוחניים, אבל עשיו שכפר בחיי העולם הבא ניצל כל רגע לעוד תאוות ועוד תאוות.

ולכן בשעה ששמע עשיו על פטירת אברהם אבינו, זיכרון יום המיתה אדרבה דרבן אותו לשקוע עוד ועוד בתאוותיו, ולא להתרחק מהן.

שכר כיבוד אב

ועל שכר מצוות כיבוד אב ואם, מצינו בספר "סדר הדורות" (חלק תנאים ואמוראים אות י ערך רבי יהושע בן אלם) מעשה על התנא רבי יהושע בן אלם, שבשעה שעמד להיפטר מן העולם הגידו לו בחלום "שמח בלבבך שאתה וננס הקצב חלקכם שווין בגן עדן, והוא יישב לידך", כשהתעורר רבי יהושע חשב בליבו ואמר - אוי לי שמיום שנולדתי הייתי תמיד ביראת קוני ולא עמלתי אלא בתורה, ולא הלכתי ד' אמות בלא ציצית ותפילין, והיו לי שמונים תלמידים שלימדתי אותם כל התורה כולה, ועכשיו שוקלין מעשיי ותורתי עם הקצב?

שלח לתלמידיו תדעו שלא אכנס לבית המדרש עד שאראה מי הוא האיש ומה מעשיו שהוא חברי בגן עדן, מיד הלך עם תלמידיו מעיר לעיר ושאל בשם האיש ובשם אביו עד שבא אל עירו, כשנכנס שאל מיד היכן ננס הקצב? אמרו לו למה אתה מבקש אותו, אתה צדיק וחסיד ושואל על אדם פשוט? אמר להם מה מעשיו? אמרו לו, ננס הוא הקצב של העיר! שלחו בשבילו ואמרו לו הצדיק שבדור ר' יהושע מבקש אותך אמר להם ננס, מי אנוכי ומה חיי שגדול הדור שואל עלי? אמרו בוא עמנו

אמר להם שקרנים אתם! לא אילך עמכם שאתם משחקים בי. מיד חזרו לר' יהושע ואמרו לו ננס הקצב לא מאמין לדברינו ולא רצה לבא, אמר להם תדעו שלא אחזור למקומי עד שאראה אותו, הלך ר' יהושע בעצמו אצל ננס הקצב, כשראה ננס הקצב שבא אליו ר' יהושע נפל לרגליו ואמר בזכות מה זכיתי שגדול הדור יבא לפני עבדו? אמר לו רבי יהושע מה מעשיך? ומה מלאכתך? אמר לו אדוני! קצב אני ויש לי אב ואם זקנים ואינם יכולים לעמוד על רגליהם, ובכל יום ויום אני מלבישם ומאכילם ומרחיצם בידי, מיד עמד רבי יהושע ונשקו על ראשו, ואמר לו בני אשריך ואשרי חלקך! ואשרי חלקי שזכיתי להיות בחלקך בגן עדן.

ולצד השני כתב בזוהר הקדוש, שכל הייסורים שיש לאדם בעולם הזה הם בגלל שגרם צער לאביו או אמו.

ואומרת הגמרא במסכת קידושין (לא ב) "אמר רבי יוחנן אשרי מי שלא חמאן [שלא ראה אותם], רבי יוחנן כי עברתו אמו מת אביו, ילדתו מתה אמו", וכן מספרת הגמרא שם על אביי ששמו היה נחמני אבל נקרא אביי כי נולד יתום, ואביי ר"ת א'שר ב'ך י'רוחם י'תום.

"ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות, ויקרא את עשו בנו הגדול ויאמר אליו בני, ויאמר אליו הנני" (כז א) התורה אומרת שכשיצחק אבינו ראה שזמן פטירתו מן העולם מתקרב, קרא לעשו בנו וא"ל לך תצוד לי ציד ועשה לי מטעמים כדי שאני אברך אותך, ואומרת התורה ורבקה שומעת, ואומרים חז"ל ששמעה ברוח הקודש וגילו לה מן השמים שהברכות מיועדות ליעקב, ומהר הלבישה רבקה את יעקב בבגדי החמודות, והניחה על ידיו עור של שעיר עזים כדי שיהיה שעיר כמו עשיו, ושלחה אותו עם מטעמים שהכינה לקבל את הברכות, ואמר יעקב לרבקה אמו - 'אולי ימושני אבי והייתי בעיניו כמתעתע', אמרה לו רבקה - 'עלי קללתך בני', עלי ר"ת ע'שו ל'בן י'וסף, אני רואה ברוח הקודש שיהיו לך רק 3 צרות עשו לבן ויוסף, ומכאן בוודאי שלא תהיה לך קללה נוספת מאביך, ונכנס יעקב ליצחק ומישש יצחק את יעקב, ואמר - 'הקול קול יעקב והידיים ידי עשיו',

וכשנכנס יעקב נכנס אתו ריח של גן עדן, ואמר יצחק - 'ראה ריח בני כריח השדה אשר ברכו ה', ובירך יצחק את יעקב בכל הברכות.

ואומר הגאון מווילנא, דע לך שכל הטובות שהיו לעם ישראל ושעתידין להיות עד סוף כל הדורות בעולם הזה ובעולם הבא, לכל זכינו בזכות הברכות שבירך יצחק את יעקב, ולולא הברכות שבירך יצחק את יעקב לא היינו זוכים לכלום, והכל היה חלילה לעשיו ולזרעו אחריו.

ואומר החתם סופר, דע לך שכל המעשה שהיה עם יעקב ויצחק הוא כדי לבלבל את השטן, שיצחק התכוון לתת את הברכות ליעקב אלא שרצה להסתיר את הברכות מהשטן כדי שלא יעכב.

ומספר המדרש, שהיה עשיו צד צבי והיה קושר אותו לעץ ובינתיים הולך לצוד עוד צבי, והיה בא מלאך ומתיר לו את הקשר כדי שייקח הצייד הרבה זמן לעשיו ובינתיים יעקב כבר ייקח את הברכות מיצחק, וכשנכנס עשיו אמר לו יצחק - בא אחיך במרמה ולקח את הברכות, ועשיו זעק זעקה גדולה ומרה, ואומרת לנו התורה 'ויחרד יצחק חרדה גדולה', שמרוב שפחד ראה פתח של גיהינום פתוח תחתיו, שאמר שמא לא בירכתי את מי שהייתי צריך לברך, וביקש יצחק לקלל את יעקב ונגלה לו הקב"ה ואמר לו - 'הוא הצד צייד', גילה לו הקב"ה שעשיו הוא רמאי והוא רשע והברכות היו מיועדות ליעקב אבינו, וכך הטבע בעולם שמי שמשקר נראה שהוא מצליח, אבל בסוף הוא מאבד את הכל, וכך עשו היה מרמה כל חייו את יצחק והיה מראה כאילו הוא צדיק עד שחשב לתת לו הברכות, אבל בסוף הקב"ה גילה ליצחק את האמת ועשו הפסיד את הכל כי שקר אין לו רגליים.

ואמר עשו ליצחק - 'ברכני גם אני אבי', א"ל יצחק - 'והיה כי תריד ופרקת עולו מעל צווארך', בשעה שעם ישראל יעזבו את התורה, הברכות שבירכתי את יעקב יעברו לזרעו של עשו.

שאמר יצחק - אני נתתי את הברכות ליעקב אבל בתנאי שבניו ילכו בדרך התורה, אבל אם עם ישראל יעזבו את התורה הידיים ידי עשו והברכות יעברו לזרעו של עשיו חלילה.

רשעים הם ברשות ליבם

"וישטום עשו את יעקב על הברכה אשר ברכו אביו, ויאמר עשו בלבו יקרבו ימי אבל אבי, ואהרגה את יעקב אחי" (כז, מא) 'ויאמר עשו בליבו', וכתוב המדרש (ב"ר לד יא) מכאן שהרשעים ברשות ליבם, המדרש אומר שעשיו היה מאמין גדול ולכן הוא ידע והאמין שיש כח לברכה של צדיק, ולכן זעק זעקה גדולה ששמע שלקחו לו את הברכות, ואם היה מאמין גדול למה היה הולך אחרי כל העבירות? אלא אומרים חז"ל מכאן שהרשעים ברשות ליבם, שיודעים רשעים שסופם לגיהינום אבל הם שבויים בידי היצר הרע.

כח הברכה של הצדיק

בפרשה אנו לומדים כמה גדול כח הברכה של הצדיק, וידוע כוחם של הצדיקים לפעול בתפילתם בבחינת צדיק גוזר והקב"ה מקיים.

ומסופר על רבי עקיבא איגר, שהיו שולחים לו מכתבים עם שמות לברכה, ופעם אחת החזיר את המכתב, וכתב - התפללתי ולא נעניתי כנראה שיש טעות בשם.

המהרש"ם כותב, שאם יש חולה שמבקש מקרוביו שישלחו מברק בשבת על ידי גוי לצדיק, להודיע לו להתפלל על החולה מותר, ובלבד שאותו צדיק ידוע שתפילותיו עושים פירות.

ומסופר על הרב הש"ך בעל ה'שפתי כהן' על השולחן ערוך, שהיה לומד באיזה בית ובאו ואמרו לו שיש בבית חולה שהוא גוסס ועומד למות, ולכן כדאי שייצא מן הבית כי הוא כהן ואסור לכהן ליטמא למת, א"ל - עכשיו אנחנו לומדים תורה ולא נפסיק את לימודנו, ולגבי החולה אני מברכו שלא יסתלק מן העולם עד שנסיים ללמוד, ואכן כך היה ורק כשסיימו ללמוד ויצאו מהבית החולה נפטר.

לברך מתוך שמחה

אומר המדרש, שהסיבה שבגללה ביקש יצחק לאכול מטעמים לפני שנתן את הברכות היא, כי הברכה יותר סיכוי שתתקיים בשעה

שהמברך מברך מעומק הלב ומתוך שמחה, ולכן ביקש שיעשה לו טובה כדי שהברכה תהיה מכל הלב ובשמחה.

ואומר הבן איש חי, שאדם שנולד לו בן עושה סעודה, וכן חתן וכלה ובר מצווה, מכיוון שכל דבר חדש שאדם מתחיל הוא זקוק לברכה, וכדי שהברכה תחול צריך שתהיה מתוך שמחה ומעומק הלב, ועל ידי שעושה סעודה האנשים שמחים ושבעים ומברכים אותו מעומק הלב ובשמחה.

והיה יהודי שבא לסטייפלר לפני ארבעים שנה וא"ל יש לי בת מבוגרת ועדיין לא התחתנה, שאל אותו - כשהיא נולדה עשית לה קידוש בשבת? א"ל - לא, א"ל - בת כמה היא? א"ל - בת שלושים, א"ל - תעשה עכשיו בשבת הקרובה קידוש, ואחרי זמן קצר התחתנה.

מהי אמת אמיתית

יעקב אבינו הוא הסמל של מידת האמת כמו שכתוב (מיכה ז כ) "תתן אמת ליעקב חסד לאברהם".

ואומרת הגמרא, לעולם יהיה אדם זהיר לדבר רק אמת ולהתרחק מן השקר, שכל המשקר אע"פ שיש בידו תורה ומצוות ומעשים טובים, אינו נכנס לעולם הבא שנאמר (תהלים קא ז) "דובר שקרים לא יכון לנגד עיני".

והגמרא במסכת פסחים (נ א) מספרת, על רב יוסף בנו של רבי יהושע בן לוי שהיה חולה ועמד למות, ועלתה נשמתו לעולם העליון ואחרי זמן קצר התעורר וחזר לתחיה, כשקם שאל אותו אביו - בני, מה ראית בעולם העליון? אמר לו "עולם הפוך ראיתי, עליונים למטה ותחתונים למעלה, אמר לו בני עולם ברור ראית", עליונים למטה אותם אלו שהיו כאן בעולם הזה חשובים שמה בעולם האמת אין בהם כלום, ואותם יהודים שהיו נראים כאן בעולם הזה כפשוטים שם הם חשובים, ענה לו אביו - לא עולם הפוך ראית אלא עולם ברור כמו שהדברים הם באמת, שאדם יכול לרמות את כל העולם כולו חוץ מבורא עולם שהוא בוחן כליות ולב.

ולכאורה בפרשת השבוע אנו רואים

שיעקב אבינו לא התנהג במידת האמת, שלבש בגדי החמודות ונכנס ליצחק וא"ל אנוכי עשו בכורך ולקח את הברכות, ואיך אפשר לומר שהסמל של יעקב אבינו הוא מידת האמת?

אלא אומר הגאון מווילנא, שבאה התורה ללמד אותנו מה נקרא אמת ומה נקרא שקר, ואם היו שואלים אדם מהי ההגדרה של אמת ומהי ההגדרה של שקר, הוא היה אומר שאמת היא כשאני מספר את הדברים כהווייתם, ושקר כשאני משנה מן האמת, אבל אומר הגאון מווילנא אין זו הגדרה נכונה, וההגדרה הנכונה היא שאמת היא רצונו של בורא עולם ושקר הוא דבר שהוא נגד רצונו של בורא עולם.

וכן הקב"ה שינה מן האמת כפי שהייתה, שאמר לאברהם - (יח יג) "למה זה צחקה שרה לאמר האף אמנם אלד ואני זקנתי", למרות שהמשפט האמתי ששרה אמרה היה - (יח יב) "ותצחק שרה בקרבה לאמר אחרי בלתי הייתה לי עדנה ואדני זקן", והקב"ה בא ללמדנו שבעבור השלום בין איש לאשתו מותר לשנות ואין זה שקר.

סיפר הגה"צ רבי חיים קרייזווירט זצ"ל רבה של אנטוורפן, שהיה מעשה בזמן השואה בגוי שבנה מרתף גדול מתחת לביתו, והחביא שם שלוש מאות יהודים, והיה דואג להם לבגדים ולאוכל במסירות נפש גדולה, אחרי שלוש שנים הנאצים היו עוברים מבית לבית ושואלים האם יש כאן יהודים, וכשהגיעו לבית שלו שאלו אותו - יש כאן יהודים? אמר להם - כן, למטה במרתף יש יהודים, ולקח אותם והראה להם, מיד הנאצים לקחו את כל היהודים והוציאו אותם להורג.

באו ושאלו את הגוי - תגיד, הרי אתה הוצאת הרבה מאוד כסף בשביל היהודים האלה, וטרחת עבורם במסירות נפש שלוש שנים, איך ברגע אחד מסרת אותם להריגה? אמר להם - לשקר אני לא יכול, כששאלו אותי האם יש כאן יהודים אני לא ישקר ויגיד שאין.

אמר רבי חיים קרייזווירט זצ"ל, לומר - כן יש כאן יהודים, איך לך שקר יותר גדול מזה, כי אמת היא רצונו של בורא עולם ושקר הוא נגד רצונו של בורא עולם, וגם בשעה

שאדם משנה מהמציאות שהייתה, אם זהו רצונו של בורא עולם הדיבור שדיבר נקרא אמת, ולכן באה התורה ומספרת לנו על יעקב אבינו איך שלקח את הברכות, ודווקא על יעקב נאמר 'תיתן אמת ליעקב', כדי ללמד אותנו שאמת הוא הדבר שהוא רצונו של בורא עולם, ורצונו של בורא עולם שיעקב אבינו יקבל את הברכות.

מוסדות התורה והחסד "בית מאיר"

השיעור השבועי

מפי מורינו ורבינו בנם של קדושים האדמו"ר

הרב
שמואל שמעון טולידאנו
שליט"א

שיתקיים בעזרת ה' יתברך
במוסדות התורה והחסד **בית מאיר**
רחוב העצמאות 39 רובע סיטי אשדוד
ביום שלישי ה' כסליו 29.11.22
בשעה 20:45 בדיוק

הציבור מוזמן להשתתף